

RESTAUROVÁNÍ BETONOVÉ SOCHY HUDEBNÍK OD ALOISE ŠUTERY

RESTAURATION OF A CONCRETE SCULPTURE HUDEBNÍK BY ALOIS ŠUTERA

Josef Červinka

Zachování betonových uměleckých děl druhé poloviny 20. století a jejich kvalitní restaurování by si jistě zasloužilo širší společenskou debatu. V článku je za mnohé podrobněji představen jeden takový příklad, který byl již úspěšně dokončen.

The preservation of concrete works of art of the second half of the 20th century and their quality restoration would certainly deserve a wider social debate. In this article, one such example, which has already been successfully completed, is presented in more detail.

Většina uměleckých děl z betonu z období druhé poloviny 20. století je z pohledu památkové péče stále opomíjena, přestože jsou mezi nimi vedle průměrných prací i díla špičkové kvality reprezentující uměleckou, ale i technologickou úroveň umělecké tvorby daného období. Restaurování objektů této epochy je prozatím v České republice ojedinělé a většinou se jedná o opravy řemeslného charakteru, které mnohdy zkreslují výraz díla.

Díky oblibě betonu jako stavebního materiálu máme od druhé poloviny 19. století, zejména pak ze století 20., množství staveb, které již nutně prodělaly

několik oprav. S přihlédnutím k používání betonu na technicky náročné stavby, jako jsou např. mosty, přehradny a výškové domy, u kterých je nezbytný častý monitoring poruch a jejich následná sanace, existuje propracovaný normovaný systém průzkumů a způsobů sanace betonových konstrukcí [1], [2]. Část z nich je masivně destruktivní. To lze akceptovat u technických staveb, výjimečně u stavebních památek předpokládajících opravu v režimu odstraňování poškozených částí objektu až na zdravé jádro a jejich náhradu novým materiálem s důrazem na technické vlastnosti opravy na úkor estetických a potažmo památkových hodnot. Jak zákroky, které souvisejí s odběry rozměrných vzorků, tak zákroky opravné, které předpokládají odstranění porušených částí betonové konstrukce, jsou však nepřijatelné u uměleckých děl nebo památkově chráněných objektů. Z výše uvedených důvodů je třeba kombinovat metody stavební, ale i metody používané v příbuzných oborech, jako je např. restaurování kamenných sochařských děl.

Pro účinnou ochranu těchto děl je zapotřebí vedle uměleko-historického zhodnocení fondu také důsledný průzkum jejich materiálové podstaty. Na základě dílčích výsledků výzkumů, které jsem provedl v rámci projektu věnovaného této problematice [3] a při restaurování několika betonových objektů, si předkládám

restaurátorský zásah na soše Hudebník Aloise Šutery kladl za cíl prověřit postup restaurátorského zákroku s materiály a technologiemi převzatými ze stavební sanace betonových konstrukcí tak, aby naplnil požadavky kladené na restaurování.

Beton

V současné restaurátorské praxi jsou pod pojmem betonové objekty chápány kompozity pojené cementem zahrnující dle stavební terminologie cementové betony i cementové maltoviny. Beton je kompozitní druh stavebního materiálu s charakterem umělého kamene. V terminologii stavebních hmot je beton chápán jako kompozitní látka vzniklá ztvrdnutím základních složek směsi: cementu jako nejčastěji používaného pojiva, horninového jemného a hrubého kameniva a vody [4]. Betony díky širokým možnostem modifikací představují velkou skupinu hmot různých vlastností [5]. Na umělecká díla byly v druhé polovině 20. století nejčastěji používány portlandské a směsné typy cementů [6], [7]. V řadě případů byla umělecká díla vytvořena nebo potažena cementovou, příp. cementovápennou maltou, která se od betonu liší především jemným kamenivem zpravidla do 8 mm a vyšší plasticitou umožňující aplikaci nanášením. Do této kategorie lze zařadit i teraca a tzv. umělý kámen [8]. Zpravidla se jedná o směs cementu a horninových

1

